

Kommunen möblerar om

Östhammars kommun är en av huvudaktörerna i djupförvarsfrågan. I kommunens nordvästra del, i Forsmark, kan ett djupförvar för använt kärnbränsle komma att placeras. Kommunen har sedan nästan tio år haft en projektledare engagerad på heltid i frågan och två politiskt tillsatta arbetsgrupper. Nu sker en förändring av organisationen. Lagerbladet speglar här hur kommunen arbetar.

Hans Jivander, ny sekreterare i beredningsgruppen och referensgruppen, Carl Johan Nässén avgår med pension, Virpi Lindfors, miljöskakkunnig i slutförvarsfrågan, och Kerstin Carlsson, assistent som har varit med "från början".

En jurist blir två naturvetare. I sommar går Carl Johan Nässén i pension från tjänsten som projektledare för Östhammars kommuns handläggning av djupförvarsfrågan. Han ersätts av två naturvetare – Virpi Lindfors och Hans Jivander. Han är miljöskakkunnig. Han lämnar posten som kommunens miljöchef och tar över uppgiften som sekreterare i kommunens beredningsgrupp och referensgrupp.

– Ibland har det känts som en brist att inte vara naturvetare, säger Carl Johan Nässén som har arbetat med frågan sedan oktober 1995.

Carl Johan Nässén säger att arbetet som projektledare egentligen inte är hans typ av arbete.

– Men man blir intresserad av ett arbete man är satt att sköta, säger han.

Hittills har Östhammars kommun legat ganska lågt i djupförvarsfrågan. En indikation på det är att anslaget på fyra miljoner inte har utnyttjats i sin helhet. Det har blivit pengar över. Men kommunen har "hängt med" som Carl Johan Nässén uttrycker sig. Nu växer frågan i kommunen, dels på grund av de kommunspecifika utredningar som startat och den samhällsforskning som pågår inom ramen för arbetet med djupför-

varsfrågan, dels på grund av att platsundersökningen nått halvvägs och påbörjat sitt avslutande skede.

Kommunens arbete finansieras med medel ur Kärnavfallsfonden. Inga kommunala skattekonor läggs på en fråga som inte kan anses som kommunal utan snarare nationell. Ändå är det kommunen som faller det slutliga avgörandet genom att eventuellt utnyttja sin vetorätt enligt miljöbalken. Det är också kommunen som hanterar frågor som översiktsplan, detaljplan och bygglov för ett eventuellt djupförvar.

Carl Johan Nässén har plöjt ett okänt antal rapporter i frågan under åren som gått. Det har varit en nödvändighet för jobbet men det är också något att glädjas över i fortsättningen:

– Jag blir så glad för allt jag i fortsättningen slipper läsa! säger han.

Däremot tycker han att det ska bli intressant att följa frågans utveckling. Det är ju i Östhammar han även i fortsättningen kommer att bo. Några uppdrag kommer han att behålla: som sekreterare i lokala säkerhetsnämnden vid de kärntekniska anläggningarna i Forsmark, som begravningsombud för länsstyrelsen och som Notarius Publicus.

Fakta – beredningsgruppen

Kommunstyrelsen har gett beredningsgruppen uppdrag att med en öppen attityd följa, granska och informera allmänheten om SKB:s undersökning om plats för slutförvaring av använt kärnbränsle och annat kärnavfall.

Beredningsgruppens ledamöter:

Mandatid fyra år, utgår 31 december 2006. (Personlig ersättare inom parentes.)

Ordförande: Gunnar Lindberg, s, Östhammar (Gerd Vading, s, Östhammar).

Vice ordförande: Bertil Alm, c, Alunda, (Zelvi Vogeler, c, Alunda).

Ledamöter: Leif Hägg, s, Alunda, (Jonas Svensson, s, Alunda).

Mohammad Sabur, v, Östhammar, (Ingeborg Sevastik, v, Östhammar).

Arno Unge, mp, Hargshamn, (Ylva Lundh, mp, Öregrund).

Lennart Sunnerholm, m, Östhammar, (Kurt Angéus, m, Östhammar).

Sören Carlsson, kd, Österbybruk, (Lars-Erik Berglund, fp, Östhammar).

Adjungerad ledamot från Tierps kommun: Siri Lindblom, s, Söderfors.

Namn: Virpi Lindfors

Ålder: 41 år

Uppdrag: Miljöszakknig på Östhammars kommun. 75 procent av arbetstiden ägnar hon åt djupförvarsfrågan

Familj: Maken Mats Sjöberg, som arbetar med IT-frågor på kommunen. Två barn i skolåldern

Bor: I villa på landet i norra delen av grannkommunen Norrtälje

Gör på fritiden: "Jag ägnar tid åt barnen och åt vår hund. Jag gör vanliga saker: Jag lagar mat. Jag tvättar (som jag gillar), jag städar (som jag ogillar). Jag läser"

Fjärilar blev kärnavfall

Hon anmälde själv sitt intresse för att arbeta mer med djupförvarsfrågan. Det gör hon nu till 75 procent. Resterande fjärdedel går åt till andra miljöfrågor i Östhammars kommun. Virpi Lindfors är biolog med evolutionär ekologi som specialämne. Avhandlingen handlade om fjärilar.

– Det kan ju tyckas irrelevant i det här sammanhanget men forskarutbildningen lärde mig i alla fall nyttan av att veta vad man inte vet.

Virpi Lindfors är en del av det ökande kommunala engagemanget och hon tycker själv att frågan om ett djupförvar i Forsmark vuxit i betydelse efterhand. I dag ser hon på frågan som "stor" ur ett kommunalt perspektiv även om kommuninvånarnas intresse inte är så stort.

– Nej, det är kanske inte så många som tänkt på den här frågan i dag men det kan komma en dag när många människor har många frågor. Vi ska inte förutsätta att ointresset fortsätter. Om det blir ett ja till ett djupförvar i vår kommun ska vår organisation vara förberedd. Vi ska ha ansträngt oss och satt oss in i ärendet. Som jag ser det är det min uppgift att förstå så att jag i min tur kan förklara.

– Däremot är det superviktigt att jag inte tar ställning, fortsätter hon. Jag anstränger mig aktivt för att inte göra det.

Skulle jag göra det så skulle jag utesluta många människor.

Inte komplicerad

Virpi Lindfors anser inte att frågan om ett djupförvar är komplicerad och borde inte av den anledningen avskräcka någon från att sätta sig in i frågan. Däremot kan frågan ha komplicerade inslag men alla måste inte kunna allt.

– Det räcker med att ta reda på vad man själv tycker sig behöva veta.

Betydligt mer än så måste hon med sitt uppdrag veta och pappershögarna växer. Det material som platsundersökningen genererar är minst sagt omfattande.

– Det är alldeles omöjligt för mig att läsa alla rapporter och utredningar från början till slut, säger hon. Jag prioriterar hårt och läser det som just då behövs.

Jag måste inte kunna allt men jag måste veta vad som finns.

Hon säger sig inte vara en lättstressad person och säger sig inte heller sitta på många tråkiga möten vilket man kanske skulle kunna tro.

– Nej, säger hon. Våra möten är inte tråkiga. De allra flesta möten är mycket intressanta. Jag upplever mitt jobb som unikt. Jag kan ibland känna att wow, det är en förmån att få jobba med en fråga som är unik och som ett fåtal i landet arbetar med. Det är ett nytt arbetsområde, det är intensivt, spännande och mycket utvecklande för mig.

Två möten

Lagerbladet ber henne redogöra för en typisk arbetsdag. Hon väljer en dag veckan innan vårt samtal och den dagen började som så många andra med genomgång av e-posten. Från klockan 10 och fram till lunch satt hon i möte med sin chef, kommundirektör Sten Huhta, och två representanter för SKB. Ärende: de samhälls-utredningar som SKB låter göra på kommunens uppdrag. Eftermiddagen ägnade hon åt ett EU-projekt om landskapsvård på Gräsö på ett möte med Upplandsstiftelsen och Gräsöfonden. Efter det mötet hade hon kontakt med Statens

”Som jag ser det är det min uppgift att förstå så att jag i min tur kan förklara.”

kärnkraftinspektion i djupförvarsfrågan. Dessutom blev det e-postkontakt med Oskarshamns kommun.

–Samarbetet mellan kommunerna tycker jag är gott även om vi jobbar på lite olika sätt, säger Virpi Lindfors. Oskarshamn har delat upp frågan i olika ansvarsområden, vi sköter den inom en och samma organisation. Båda sätten har både för- och nackdelar. Rent generellt

kan man säga att kommunerna sätter de gemensamma intressena högt – vi konkurrerar inte.

Ett år i taget

Djupförvarsfrågan har ett långt perspektiv. För sin personliga del har Virpi Lindfors inte det. Hon ser ett arbetsår framåt. Det är politikerna som sätter hennes agenda, det är de som gett henne

uppdraget. Just nu vet hon hur uppdraget ser ut men säger samtidigt att hon har lite svårt att överblicka vad som i ett längre tidsperspektiv slutligen hamnar på hennes bord. Det beror på vad som händer i djupförvarsfrågan. Om det spekulerar hon inte, det ligger inte för henne att spekulera.

– Realistisk, säger hon följdriktigt när Lagerbladet ber henne att med ett ord beskriva sig själv.

- Text: Moa Lillhonga-Åberg
- Foto: Lasse Modin

Fakta - referensgruppen

Referensgruppen består av hela beredningsgruppen (även ersättare), en representant för samtliga partier i kommunfullmäktige, Tierps kommun, Älvkarleby kommun och föreningar som godkänts av kommunstyrelsen. De är Energi För Östhammar (EFÖ), Svenska Naturskyddsföreningen (SNF) och Opinionsgruppen för säker slutförvaring (Oss).

Representanter

Östhammars kommun

Socialdemokraterna: Ingen ledamot utöver beredningsgruppens ordförande Gunnar Lindberg, Östhammar. Partigruppen kan sända olika representanter om den önskar. Centerpartiet: Bengt Johansson, Östhammar. Folkpartiet: Rune Nilsson, Östhammar. Kristdemokraterna: Eva Fredriksson, Norrskedika. Miljöpartiet: Ylva Lundh, Öregrund. Moderaterna: Lennart Owenius, Långalma. Solidaritet och samverkan: Birger Norén, Östhammar. Vänsterpartiet: Abdul Muttalib, Östhammar.

Tierps kommun

Siri Lindblom, ordinarie ledamot, Bo S Englund, ersättare, Fritz Wahlund, ordinarie, Sven Lokander, ersättare.

Älvkarleby kommun

Ulla Westerlind och Clarrie Leim, båda ordinarie.

Föreningar

EFÖ: Anders Andersson, Östhammar. SNF: Eva-Britt Karlsson, Norrskedika. "Oss": Guy Madison, Morkarla.

Fakta - kommunens MKB-grupp

SKB ska enligt miljöbalken ta fram en miljökonsekvensbeskrivning (MKB) inför ansökan om tillstånd att bygga ett slutförvar för använt kärnbränsle. Kommunstyrelsen har med anledning av detta utsett en lokal MKB-grupp som ska följa SKB:s arbete med miljökonsekvensbeskrivningen inom ramen för platsundersökningen i Forsmark. Den lokala MKB-gruppen består av personer med kompetenser inom olika områden:

Politiker:

Beredningsgruppens ordförande: Gunnar Lindberg, s
Beredningsgruppens vice ordförande: Bertil Alm, c, (även i egenskap av vice ordförande i miljö- och hälsoskyddsnämnden)
Byggnadsnämndens ordförande: Eino Honkamäki, s
Byggnadsnämndens vice ordförande: Hans Bonér, c
Kommunstyrelsens ordförande: Margareta Widén Berggren, s
Kommunstyrelsens vice ordförande: Bengt Johansson, c
Miljö- och hälsoskyddsnämndens ordförande: Christina Haaga, s

Tjänstemän:

Beredningsgruppens projektledare: Carl Johan Nässén (avgår med pension i sommar)
Kommunchef: Sten Huhta
Avgående miljöchef och ny sekreterare i berednings- och referensgrupperna: Hans Jivander
Miljösakkunnig: Virpi Lindfors
Stadsarkitekt: Harry Edström (konsult)

Namn: Bertil Alm

Ålder: 58 år

Uppdrag: Centerpartistisk politiker i Östhammars kommun

Bland uppdragen: Ledamot i kommunfullmäktige, ersättare i kommunstyrelsen, vice ordförande i miljö- och hälsoskyddsnämnden, ledamot i beredningsgruppen och referensgruppen samt ledamot i lokala MKB-gruppen

Familj: Hustrun Inga, även hon aktiv c-politiker. Fyra barn i åldrarna 17 till 30 år. Ett barnbarn

Bor: I villa i Alunda

Gör på fritiden: Se ovan!

Kritisk röst i 30 år

Bertil Alm är centerpolitiker och har fått sitt förtroendeuppdrag av väljarna. Ända sedan början av 70-talet har han engagerat sig i politiken och han har suttit i Östhammars kommunfullmäktige i 25 år. Tidigt valde han sida mot kärnkraften och han har inte ändrat sig. När det gäller slutförvarsprojektet har han hela tiden ifrågasatt valet av plats och metod. Han är även aktiv i Oss, Opinionsgruppen för säker slutförvaring.

”Oss” bildades 1996 i samband med att Östhammars kommun blev förstudiekommun och senare platsundersökningskommun. ”Oss” säger sig inte ta ställning i kärnkraftsfrågan. Gruppens ambition är att kritiskt granska slutförvarsprojektet för att försäkra sig om att avfallet omhändertas med den miljömässigt bästa metoden. När det gäller val av plats säger gruppen att den plats som ger bästa skydd för miljön och kommande generationer ska väljas.

– Kärnkraften och avfallsfrågan hänger ihop – och inte! säger Bertil Alm. Man kan vara positiv till kärnkraften utan att vilja ha avfallet – och tvärtom, men ändå vara kritisk till hur avfallet hanteras! Min inställning till kärnkraften har inte förändrats och tidigt sade jag i avfallsfrågan att Östhammars kommun har tagit

”Alternativa metoder har man tagit för lätt på.”

ansvar nog i denna fråga. Jag var emot förstudien.

Fråga i lång tid

I över 30 år har Bertil Alm ägnat sig åt kärnkraften och över 25 av dem lokalt i Östhammars kommun. De senaste tio åren har det mest handlat om avfallsfrågan och ett eventuellt slutförvar i kommunen. Han har lyckats hålla liv i frågan för sin egen del men han inser att så inte är fallet med det stora flertalet. Frågan är inte ”het” just nu, debatten går på sparlåga.

– Jag tror inte heller att kunskapen bland kommuninvånarna är så stor i den här frågan, säger han. På ett centermöte i kommunen hade vi en tipspromenad med frågor även kring detta och över hälften av deltagarna trodde att SKB är en myndighet – inte ett företag! Bara för att nämna ett exempel.

Rätt plats?

Bertil Alm ifrågasätter sättet att hitta rätt plats: Hur kan det komma sig att det bästa berget råkar finnas i två kärnkraftskommuner? Han ifrågasätter också metodvalet och anser att fler resurser ska läggas på andra metoder än SKB:s KBS-3-metod. Djupa borrhål till exempel. Det är som att jämföra äpplen med päron om

inte kunskapsnivån höjs om alternativen.

–Frågan om att lägga avfallet i djupa borrhål, tre fyra kilometer djupa, har faktiskt följt mig sedan 1980 då jag första gången hörde talas om dem, säger Bertil Alm. Det är dock inte på dem som forskningsmedlen har lagts och det tycker jag är en brist. Alternativa metoder har man tagit för lätt på.

En annan fråga som Bertil Alm gärna tar upp är frågan om myndigheterna, exempelvis Statens kärnkraftinspektion, Statens strålskyddsinstitut och miljödepartementet, har tillräckliga resurser i den här frågan.

–Det är en fråga som vi har diskuterat

också med Oskarshamns kommun. Alldeles nyligen tog vi gemensamt upp frågan på ett möte: Vilken kompetens finns hos till exempel miljödomstolen och andra sakkunniga? Vilka resurser avsätter regering och riksdag? Hittills har det varit ett ointresse från nationella politiker för slutförvarsfrågan. Men så kan det inte fortsätta – det brinner i knutarna, om några år ska vi vara beredda att granska ansökan.

Flera timmar i veckan

Bertil Alm uppskattar att han lägger ner ungefär fyra timmar i veckan på frågan om ett eventuellt djupförvar i kommunen.

Efter en lång rad av år vill han ändå inte säga att han är kunnig i denna fråga.

–Nej, det skulle vara att slå sig själv för bröstet, säger han. Men jag är nog mer insatt än många andra och det är ju inte så konstigt efter alla år.

Engagemanget har han alltså orkat hålla vid liv. På frågan om vilket ord han skulle använda för att beskriva sig själv säger han just det:

–Engagerad.

■ Text: Moa Lillhonga-Åberg

■ Foto: Lasse Modin

Oskarshamns kommun bevakar SKB

SKB:s andra platsundersökningskommun är Oskarshamn i östra Småland. Platsundersökningen görs tre mil norr om Oskarshamn, i ett område runt Oskarshamns kärnkraftverk.

Kommunen följer och granskar SKB:s arbete genom ett särskilt projekt, LKO, Lokal kompetensuppbyggnad i Oskarshamns kommun – projekt kärnavfall. Projektets huvuduppgift är att presentera ett fullgott underlag för ett beslut i kommunfullmäktige, om SKB ansöker om att få bygga en inkapslingsanläggning och/eller ett djupförvar för använt kärnbränsle i kommunen.

Projektet skär igenom hela den kommunala organisationen, ja för att inte säga genom hela kommunen. Det bygger på att kommunens medborgare deltar aktivt och bland de runt 50 medlemmarna finns såväl tjänstemän och politiker som experter och allmänhet. Projektet har en anställd projektledare och en person som arbetar med information på deltid.

Arbetet genomförs i fyra arbetsgrupper som har olika ansvarsområden. En femte grupp, utvecklingsgruppen, finns också. Den består av ordförandena från arbetsgrupperna, experter och projektledningen och har som uppgift att utveckla projektets verksamhet och arbetssätt.

Oskarshamns kommun har formulerat ett antal villkor i sitt godkännande av platsundersökningen. Villkoren tar upp såväl säkerhetsaspekter och beslutsprocess som ansvarsfördelning och miljökonsekvensbeskrivning. De fyra arbetsgrupperna ansvarar för att villkoren följs upp.

Vill du veta hur ett framtida djupförvar för använt kärnbränsle kan se ut?

Välkommen med på en studieresa till Oskarshamn!

Vi gör en resa 450 meter ned under jord och tittar in i Äspölaboratoriet. Det blir även besök i mellanlagret för använt kärnbränsle och Kapsellaboratoriet. Dessutom berättar vi om de senaste resultaten från platsundersökningen i Forsmark.

Svensk Kärnbränslehantering AB

Platsundersökning Forsmark, 742 03 Östhammar Telefon 0173-883 10 www.sk.se/forsmark

VAD TYCKER DU?

För platsundersökningen i Forsmark med sig någon nytta för kommunen?

Christer Winqvist, Östhammar:

– Absolut. Jag är företagare och förväntar mig självklart en uppryckning för företagsetableringar, service med mera. Det är bara att se vad kärnkraftverket fört med sig. Dessutom hoppas jag att upprustningen av Uppsalavägen ska snabbas på.

Mikael Jansson, Öregrund:

– Ja, det tror jag. Då tänker jag mest på arbetstillfällen. Platsundersökningen har också lett till massor med ny kunskap om berg och natur. Det har jag lärt mig på en guidad tur med familjen i Forsmark. Och det är ju bra!

Tina Gallone, Vamsta:

– Självklart. Först och främst gäller det fler arbetstillfällen till kommunen. Jag är själv närboende till platsundersökningen och tycker att jag har ganska god insikt i vad som pågår.